

AUTEURS

HILDE BAKKER

DRS. SAHAR NOOR

Kennisplatform
Integratie &
Samenleving

AUGUSTUS 2015

Factsheet Huwelijksdwang

Inhoud

1. Definitie	3
2. Omvang	6
3. Verschijningsvorm en achtergrond	8
4. Gevolgen	11
5. Nederlands beleid tegen huwelijksdwang	13
6. Preventie-activiteiten van (migranten)organisaties	16
7. Signaleren, melden en opvang (potentiële) slachtoffers	18
8. Een casus	20
9. Recente studies en websites	22

1

Definitie

Huwelijksdwang is het dwingen van een meisje/vrouw of een jongen/man tot een huwelijk, door ouders, familie of gemeenschap. Het is een huwelijk waarbij één of beide huwelijkspartner(s) geen zeggenschap heeft (hebben) over de sluiting van de huwelijkse verbintenis en daarmee niet instemt (instemmen). Onder deze situatie wordt mede begrepen: het wel meewerken aan de formele (wettelijke) huwelijkshandelingen, doch onder lichamelijke of geestelijke bedreiging.¹ Het kernbegrip binnen huwelijksdwang is 'dwang'. Dwang kan in de vorm van sociale druk, psychische druk, intimatie, dreiging, fysiek geweld, isolatie of dreiging met achterlating in het buitenland plaatsvinden. Er is dus sprake van een glijdende schaal van zachte dwang, in de vorm van sociale en psychische druk, tot onder dreiging van fysiek en/of psychisch geweld dochter of zoon dwingen met een door de ouders of andere familieleden uitgezochte partner te trouwen. Of te trouwen vóór een bepaalde leeftijd. Als dwang de vorm aanneemt van – dreiging met – lichamenlijk geweld, dan wordt het aangemerkt als strafbaar gedrag (huiselijk geweld of eerge relateerd geweld), dat via het strafrecht (en hulpverlening) aangepakt kan worden (zie punt 6: Nederlands beleid tegen huwelijksdwang).

Huwelijksdwang of geen vrije partnerkeuze?

De term huwelijksdwang is volgens belangenorganisaties van minderheden en hulpverleners een beladen term waar jongeren zich niet altijd in herkennen.² De term vrije partnerkeuze daarentegen is wel herkenbaar voor jongeren. De sociaal werkers of andere invloedrijke personen uit de directe omgeving kunnen de ouders/familie proberen te beïnvloeden met het bewustmaken van de gevolgen. Daarnaast kunnen ze informatie geven over het recht op vrije partnerkeuze, en ondersteuning van, en hulp aan, het slachtoffer (zie punt 7: Preventie-activiteiten van (migranten)organisaties).

Het verschil met gearrangeerde huwelijken

Gearrangeerde huwelijken worden geregeld door een derde partij. Bijvoorbeeld ouders die actief op zoek gaan naar een partner voor hun zoon/dochter. Dat kan in overleg en met instemming van zoon/dochter plaatsvinden. De bemiddeling van de familie kan verscheidene vormen aannemen: soms worden de huwelijkspartners door familieleden met elkaar in contact gebracht. Hier is al dan niet een expliciete opdracht van een van de huwelijkspartners om een geschikte kandidaat te zoeken aan voorafgegaan. Toekomstige partners kunnen elkaar spontaan ontmoeten maar oudere familieleden worden bij de onderhandelingen betrokken.³ Wanneer een huwelijk zonder de instemming van de betreffende zoon/dochter wordt gearrangeerd, is er sprake van dwang en wordt een gearrangeerd huwelijk een gedwongen huwelijk. Kortom: gearrangeerde huwelijken zijn niet problematisch als er sprake is van door beide huwelijkspartners gewenste bemiddeling. Echter, de lijn tussen bemiddeling en dwang is niet altijd scherp te trekken.

We spreken van een gearrangeerd migratiehuwelijk wanneer de partner uit het land van herkomst naar Nederland komt.⁴ Dit komt nog veel voor vanwege de transnationale relaties van geëmigreerde families die sterke banden hebben met familie in het land van herkomst.⁵ In de meeste gevallen wordt de partner door de ouders en/of de familie gekozen. Uit recent onderzoek blijkt echter dat gearrangeerde migratiehuwelijken de laatste tien jaar steeds minder vanzelfsprekend zijn geworden onder jongeren.⁶ Een belangrijke reden hiervoor is dat jongeren meer autonomie hebben verworven op de huwelijksmarkt en ouders zich steeds terughoudender opstellen.⁷ Ook schijnen de zwakker wordende banden met familie in het herkomstland een rol te spelen in het minder vanzelfsprekend worden van een gearrangeerd migratiehuwelijk.⁸

1 Definitie die gehanteerd is door de adviescommissie voor Vreemdelingenzaken.

2 Leen Sterckx, Jaco Dagevos, Willem Huijnk & Jantine van Lisdonk, *Huwelijksmigratie in Nederland: Achtergronden en leefsituatie van huwelijksmigranten* (Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau, 2014) p. 25 en p. 105.

3 Ibid., p. 105.

4 In het onderzoek van Leen Sterckx, Jaco Dagevos, Willem Huijnk & Jantine van Lisdonk naar *Huwelijksmigratie in Nederland* wordt de gearrangeerde migratiehuwelijk als een aparte categorie beschouwd. Zie p. 22-23.

5 Leen Sterckx, Jaco Dagevos, Willem Huijnk & Jantine van Lisdonk, *Huwelijksmigratie in Nederland: Achtergronden en leefsituatie van huwelijksmigranten* (Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau, 2014) p. 24.

6 Ibid., p. 24.

7 Ibid., p. 24.

8 Ibid., p. 24.

Het gearrangeerde huwelijk en het uithuwelijken onder zachte dwang, doen zich al heel lang overal ter wereld veel voor. Ook in de westerse wereld, zij het daar steeds minder vanaf de jaren zestig van de twintigste eeuw. Zo werden in de adellijke kringen veel huwelijken onder dwang afgesloten met als doel de adellijke macht uit te breiden, meer grond te winnen en/of het bezit te vergroten. Het romantische huwelijk, waarbij partners elkaar zonder enige bemoeienis van derden bij elkaar komen, komt relatief weinig voor. Ook in het Westen wordt steeds meer gebruik gemaakt van tussenpersonen – zoals vriendenkring, dating- en bemiddelingsbureaus – die passende kandidaten zoeken op grond van karaktereigenschappen, leefstijl, normen en waarden, geloof e.d.

2

Omvang

Precieze cijfers over de omvang van huwelijksdwang in Nederland ontbreken. Wel spreekt men in het recente onderzoek [Zo zijn we niet getrouwd](#) van het Verwey-Jonker Instituut van een ondergrens van 181 geregistreerde gevallen van huwelijksdwang tussen 2011-2012⁹ op basis van de registraties van diverse instellingen.¹⁰ De werkelijke cijfers liggen hoger, volgens de methode van 'educated guess' tussen 674 en 1914. Ook geven de onderzoekers aan dat de slachtoffers van huwelijksdwang vaker vrouwen zijn dan mannen en het zowel jongeren (tussen de 16 en 17 jaar) als jongvolwassenen (tussen de 18 en 25 jaar) betreft.¹¹ De slachtoffers kunnen een hoge en een lage opleiding hebben gevolgd.

Er is door de Universiteit Maastricht en het Verwey Jonker Instituut een onderzoek gaande naar informele, religieuze (kind) huwelijken. Onder kindhuwelijken wordt huwelijken verstaan waarbij ten tijde van de huwelijksluiting ten minste een van de huwelijkskandidaten de leeftijd van 18 jaar nog niet heeft bereikt. Het doel van het onderzoek is om antwoord te krijgen op de vraag waar, op welke wijze en hoe vaak informele, religieuze (kind)huwelijken worden gesloten binnen bepaalde (geloofs) gemeenschappen in Nederland. Het onderzoek wil bovendien inzichtelijk maken welke werkzame interventies mogelijk zijn in het kader van preventie.¹²

9 E. Smits van Waesberghe, I. Sportel, L. Drost, E. van Eijk en E. Diepenbrock, [Zo zijn we niet getrouwd](#). Een onderzoek naar omvang en aard van huwelijksdwang, achterlating en huwelijksgevangenschap, Verwey-Jonker Instituut, 2014, p. 8.

10 Het gaat in dit geval om registraties van Steunpunten Huiselijk Geweld, de Federatie Opvang, Femmes for Freedom, Stichting Steun Remigranten, en op basis van een dossieronderzoek bij het ministerie van Buitenlandse Zaken.

11 E. Smits van Waesberghe, I. Sportel, L. Drost, E. van Eijk en E. Diepenbrock, [Zo zijn we niet getrouwd](#). Een onderzoek naar omvang en aard van huwelijksdwang, achterlating en huwelijksgevangenschap, Verwey-Jonker Instituut, 2014, p. 11.

12 Naar verwachting verschijnt het onderzoeksrapport eind 2015.

3

Verschijningsvorm en achtergrond

Huwelijksdwang komt voor in diverse etnische en religieuze gemeenschappen in Nederland. In het onderzoek Zo zijn we niet getrouwd worden Marokko en Turkije het meeste genoemd als etnische herkomst van de slachtoffers.¹³ Daarnaast zijn ook Afghanistan, Irak, Koerdisch, Pakistan, Somalië en Suriname/Hindoestaans genoemd.¹⁴ Huwelijksdwang komt volgens de onderzoekers ook voor onder mensen afkomstig uit Bosnië, Bulgarije, Egypte, India, Indonesië, Iran, Polen, Roemenië en onder Sikhs en Roma.¹⁵ Ook vindt er een vorm van gedwongen partnerkeuze plaats onder gesloten orthodox-protestantse gemeenschappen. Ouders dragen in deze gemeenschappen niet zozeer een partner aan maar accepteren een huwelijkspartner uit een 'lichtere' kerk vaak niet.¹⁶

Er zijn diverse redenen voor huwelijksdwang. Het kan voortkomen uit niet-materiële motieven zoals:

- de wens familiebanden te versterken (neef-nicht huwelijken bijvoorbeeld);
- uit voorzorg om de dochter of zoon te behoeden voor een verkeerde partnerkeuze;
- omdat de ouders niet durven of willen ingaan tegen de sociale druk uit de eigen etnische gemeenschap;
- uit de overtuiging dat vastgehouden moet worden aan oude tradities;
- om trouwen buiten de eigen sociale, etnische of religieuze groep te voorkomen uit afkeuring van het hedendaagse westerse model van vrije partnerkeuze en seksuele vrijheid buiten het huwelijk;
- om ongewenst (seksueel) gedrag zoals seks voor het huwelijk, homoseksualiteit, een vrije leefstijl, te voorkomen of te corrigeren. In die situaties moet de familie-eer worden beschermd of hersteld en dat kan soms met een (gedwongen) huwelijk. In geval van eerherstel moet een meisje niet zelden genoegen nemen met een minder aantrekkelijke huwelijkspartner, bijv. een veel oudere man, een gehandicapte, of iemand onderaan de sociale ladder.

De dwang kan ook voortkomen uit economische belangen, zoals:

- behoud of vergroting van het familiekapitaal;
- versterking van het sociaaleconomische netwerk;
- het verkrijgen van een verblijfsvergunning voor de

partner uit het herkomstland. Dit omdat een huwelijk met een bepaalde partner het statusverlies van het gezin door migratie naar Nederland, en hun marginale migrantenbestaan hier, enigszins goed zou kunnen maken;

- er zit ook een internationaal aspect aan: de in Nederland opgegroeide en verblijvende dochter of zoon wordt bijvoorbeeld gedwongen te trouwen met een partner uit het herkomstland, of familie uit het herkomstland bemoeit zich nadrukkelijk met de partnerkeuze van de dochter of zoon van familieleden in Nederland. Dit leidt tot het eerder genoemde migratiehuwelijk.

Juist de migratiecontext maakt dat huwelijksdwang in Nederland vaker voorkomt of sterker kan zijn dan in het herkomstland van de ouders. Het is een bekend gegeven dat door het marginale migrantenbestaan in tijden van xenofobie, migrantenouders sterker vasthouden aan traditionele praktijken dan ouders in het herkomstland. Hoe strakker de familiestructuur en hoe sterker de traditionele waarden en normen in het migrantenbestaan, hoe groter de druk op meisjes/vrouwen en jongens/mannen. Daarnaast speelt de lage sociaal-economische positie van migrantengezinnen ook een rol bij het uitoefenen van druk. Deze sociale druk gaat altijd gepaard met inperking van de individuele bewegings- en keuzevrijheid waaronder vrijheid van partnerkeuze.

Huwelijksdwang en achterlating

Huwelijksdwang en achterlating worden vaak in één adem genoemd omdat veel slachtoffers van huwelijksdwang achtergelaten worden in het land van herkomst (van de ouders of grootouders) om te trouwen met bijvoorbeeld een neef of nicht. De redenen voor achterlating kunnen dezelfde zijn als die hierboven bij huwelijksdwang zijn beschreven. Bijvoorbeeld om het zogenoemde 'verwestern' tegen te gaan waarbij de zoon/dochter in de ogen van de familie te veel opgaat in de westerse cultuur.¹⁷ Maar ook homoseksualiteit kan een reden zijn voor achterlating in het land van herkomst.¹⁸ Of het voorkomen van 'wangedrag' als omgaan met foute vrienden en/of crimineel gedrag.¹⁹

13 Ibid.

14 Ibid.

15 Ibid.

16 Ibid.

17 E. Smits van Waesberghe, I. Sportel, L. Drost, E. van Eijk en E. Diepenbrock, Zo zijn we niet getrouwd. Een onderzoek naar omvang en aard van huwelijksdwang, achterlating en huwelijksgevangenschap, Verwey-Jonker Instituut, 2014, p. 13.

18 Ibid.

19 Ibid.

Het achterlaten van vrouwen door hun echtgenoten komt ook voor. Redenen hiervoor kunnen huwelijksproblemen zijn of het schenden van de familie-eer door de echtgenote.²⁰ Ook kan een echtgenoot zijn echtgenote achterlaten om op die manier van zijn vrouw 'af' te zijn en wellicht te hertrouwen.²¹ Bij het thema achterlating is het belangrijk te benoemen dat zowel getrouwde vrouwen (door hun echtgenoten) als ongetrouwde jongeren (door hun ouders) achtergelaten kunnen worden. In dat laatste geval, hoeft achterlating niet problematisch te zijn wanneer de jongere ermee instemt om een tijdje bij familie in het buitenland te wonen.²² Echter, dan is er geen sprake van een gedwongen achterlating. We spreken van een gedwongen achterlating wanneer de dochter/zoon en/of echtgenote onvrijwillig achtergelaten worden in het land van herkomst, waarbij ook het paspoort of de verblijfsvergunning van het slachtoffer afgenomen wordt om terugkeer te verhinderen.

Huwelijksdwang en huwelijksgevangenschap

Huwelijksdwang kan ten grondslag liggen aan huwelijksgevangenschap, maar ook een vrijwillig aangegaan huwelijk kan veranderen in een huwelijksgevangenschap. In een huwelijksgevangenschap wordt dwang uitgeoefend bij óf het voortzetten óf het beëindigen van een huwelijk.

Het onderzoek Zo zijn we niet getrouwd²³ spreekt van drie verschijningsvormen van een huwelijksgevangenschap:

1. Huwelijksgevangenschap binnen een relatie.

In dit kader wordt gesproken over 'verborgen vrouwen': vrouwen die niet weg durven bij hun man, vrouwen die slachtoffer zijn van huiselijk geweld of vrouwen die bij hun man blijven vanwege de angst om de kinderen te verliezen.

2. Huwelijksgevangenschap bij een verbroken relatie

vanwege beperkingen bij het ontbinden van een religieus of buitenlands huwelijk.

In dit geval is het voor de vrouw niet mogelijk om te scheiden omdat zij bijvoorbeeld als vrouw geen scheiding aan kan vragen in het land van herkomst. Of omdat de ex-partner weigert te scheiden. Of omdat de (religieuze) autoriteiten weigeren mee te werken.

3. Huwelijksgevangenschap bij een verbroken relatie vanwege onvoldoende kennis, hulpverlening of financiële middelen

Onder deze omstandigheden lijkt een scheiding niet mogelijk terwijl het wel mogelijk is: het ontbreekt de vrouw aan de juiste kennis, hulpverlening en/of financiële middelen.

Huwelijksgevangenschap komt voor bij moslims, joods orthodoxen en in mindere mate onder orthodox protestanten.²⁴ Vaak zijn het vrouwen die door hun man gedwongen worden om gehuwd te blijven. Het komt ook voor dat de vrouw haar man dwingt om gehuwd te blijven.

20 Ibid.

21 Ibid.

22 E. Smits van Waesberghe, I. Sportel, L. Drost, E. van Eijk en E. Diepenbrock, Zo zijn we niet getrouwd. Een onderzoek naar omvang en aard van huwelijksdwang, achterlating en huwelijksgevangenschap, Verwey-Jonker Instituut, 2014, p. 14.

23 Zie noot 22

24 Ibid.

4

Gevolgen

Huwelijksdwang kan bij slachtoffers leiden tot sociale en psychische problemen, huiselijk geweld en in extreme gevallen tot zelfdoding. Dit kan optreden zowel voor het daadwerkelijke huwelijk, als na de voltrekking van het huwelijk. Jongeren die huwelijksdwang ervaren gaan er op verschillende manieren mee om. Sommige leggen zich neer bij het huwelijk en proberen het beste van de situatie te maken of hopen binnen een korte tijd te kunnen scheiden. Anderen lopen van huis weg of vluchten zelfs. Dit heeft vaak tot gevolg dat ze niet meer kunnen terugkeren in het gezin en worden verstoten door de familie en/of etnische gemeenschap. Verzet tegen het huwelijk kan bovendien resulteren in een schending van de familie-eer omdat het huwelijk gezien wordt als een verbintenis tussen twee families en niet tussen twee personen. Dit kan leiden tot eerge relateerd geweld, misschien zelfs vermoord. Verzet tegen een huwelijk kan leiden tot gedwongen achterlating in het herkomstland.

Angst voor verstoting door de familie en/of gemeenschap kan een reden zijn om geen hulp te vragen of om het huwelijk toch te laten sluiten. Ook de loyaliteit die jongeren (kunnen) ervaren voor hun ouders en/of gemeenschap, kan een reden zijn om geen hulp te vragen. De [gevolgen](#) voor degenen die zich bij het huwelijk neerleggen, variëren van de kans op een slecht huwelijk met veel conflicten, wellicht huiselijk geweld, het niet optimaal kunnen participeren in de Nederlandse samenleving tot gezondheidsproblemen, depressiviteit of zelfdoding.

5

Nederlands beleid tegen huwelijksdwang

De Nederlandse overheid bestrijdt huwelijksdwang op twee niveaus: door middel van preventie en met strafrechtelijke vervolging.

Strafrechtelijke vervolging

Huwelijksdwang is een misdrijf en bij wet strafbaar. Het valt onder het algemeen dwangartikel: Artikel 284 in het Wetboek van Strafrecht. Het strafrechtelijke instrumentarium in Nederland is voldoende uitgerust om gevallen van huwelijksdwang te kunnen vervolgen. Tot op heden is echter niemand vervolgd wegens het afdwingen van een huwelijk. Reden hiervoor is dat slachtoffers niet snel aangifte doen tegen hun families. De loyaliteit naar hun ouders maar ook angst voor verergering van de situatie, zoals het verbreken van de relatie met de familie, zorgt hier voor huwelijksdwang.

De overheid wil de wet- en regelgeving rond huwelijksdwang aanscherpen. In oktober 2015 is de Eerste Kamer akkoord gegaan met de Wet tegengaan huwelijksdwang. Daarin staat onder meer dat beide partners minimaal 18 jaar moeten zijn om in Nederland te kunnen trouwen. Ook de in het buitenland gesloten huwelijken tussen minderjarige partners worden pas erkend als de beide partners minimaal 18 jaar zijn. <http://www.huiselijkgeweld.nl/beleid/landelijk/wet-tegengaan-huwelijksdwang>.

Daarnaast wil men door middel van het wetsvoorstel wetten mogelijk maken om bij huwelijksdwang het voorgenomen huwelijk niet door te laten gaan of een onder dwang gesloten huwelijk nietig te verklaren.²⁵ Bijvoorbeeld door het tegengaan van neef/nicht- en kindhuwelijken, en het beperken van de erkenning van in het buitenland gesloten polygame huwelijken. Kortom: er wordt geprobeerd om de mogelijkheden voor de strafrechtelijke aanpak van huwelijksdwang te verruimen, zodat daders vaker en strenger gestraft kunnen worden.

Daarnaast is sinds juli 2013 de Wet basisregistratie personen van kracht. Hierin is onder meer bepaald dat voortaan alle gezinsleden persoonlijk moeten verschijnen voor uitschrijving uit de Basisregistratie Personen (de voormalige Gemeentelijke Basisadministratie persoonsgegevens) als niet alle gezinsleden

tegelijktijd migreren.²⁶ Gemeenten zijn bovendien geïnstrueerd om mogelijke gevallen van achterlating te melden. Ook is er in januari 2014 een nieuwe circulaire uitgegaan naar gemeenten met instructies voor ambtenaren hoe te handelen wanneer zij huwelijksdwang of achterlating vermoeden. Gemeenten dienen mogelijke gevallen van huwelijksdwang of achterlating te melden conform de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.²⁷ Sinds juli 2009 zijn instructies aan de Nederlandse ambassades gezonden om alert te zijn op meldingen van achterlating of huwelijksdwang van mensen met (ook) een Nederlandse nationaliteit in hun land. Zij dienen de IND daarvan op de hoogte te stellen.

Tot slot is het belangrijk te vermelden dat het uitoefenen van huwelijksdwang in strijd is met internationale mensenrechtenverdragen. Bij dwang wordt immers het recht op zelfbeschikking van individuen geschonden. Het is daarom een schending van de mensenrechten zoals benoemd in VN-verdragen waaronder het [VN-Vrouwenverdrag](#) (CEDAW) en het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens (EVRM).

Preventie

In het [Plan van aanpak preventie huwelijksdwang](#) en in het [Actieplan Zelfbeschikking](#) formuleert het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid maatregelen voor het voorkomen en op tijd signaleren van huwelijksdwang. Bijvoorbeeld door de financiering van trainingen onder beroepskrachten uit de gezondheidszorg, hulpverlening en onderwijs. Ook heeft het ministerie van SZW een E-learning module Huwelijksdwang voor deze beroepsgroepen laten ontwikkelen door Fier en Augeo Foundation. Dit stelt professionals in staat om zelfstandig hun deskundigheid op het gebied van huwelijksdwang te vergroten. Zie: <http://huwelijksdwang.info>.

Een ander voorbeeld is de landelijke campagne Trouwen tegen je wil, uitgevoerd in opdracht van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Deze jaarlijkse campagne ter preventie en bestrijding van huwelijksdwang startte voor de zomer van 2015 en is gericht op jongeren. Op de website www.trouwentegenjewil.nl kunnen jongeren informatie krijgen

²⁵ Zie voor de stand van zaken rond het Wetsvoorstel Wet tegengaan Huwelijksdwang: http://www.eerstekamer.nl/wetsvoorstel/33488_wet_tegengaan_huwelijksdwang

²⁶ E. Smits van Waesberghe, I. Sportel, L. Drost, E. van Eijk en E. Diepenbrock, Zo zijn we niet getrouwd. Een onderzoek naar omvang en aard van huwelijksdwang, achterlating en huwelijkse gevangenschap, Verwey-Jonker Instituut, 2014, p. 24.

²⁷ Ibid.

wat ze kunnen doen als zij bang zijn om uitgehuwelijkt of achtergelaten te worden in het herkomstland van de familie.

Ook de campagne YourRight2Choose die het ministerie van Justitie in samenwerking met Movisie ontwikkelde, gaf jongeren die met uithuwelijking te maken kregen informatie en adviezen. De campagne is beëindigd, de website is nog online: www.yourright2choose.nl.

Op initiatief en met financiering van het ministerie van SZW startte in 2013 het landelijke project Taboes doorbreken waaraan diverse organisaties meewerkten. 160 voorlichters gingen op pad om taboes bespreekbaar te maken in de eigen culturele en religieuze gemeenschappen. Thema's waren o.a. eerdergerelateerd geweld, seksuele diversiteit en huwelijksdwang. Het project eindigde eind december 2014.

Met het Actieplan Zelfbeschikking, gestart per 2015, wil de overheid ertoe bijdragen dat mensen bewust zijn van hun recht om zelf keuzes te maken over hun eigen leven. Hier valt ook het recht op vrije partnerkeuze en op echtscheiding onder. Een van de activiteiten is het project Professionalisering van voorlichters en peer-educators dat door Kennisplatform Integratie & Samenleving wordt uitgevoerd. De profielen en competenties van de voorlichters over taboeonderwerpen, plus hun voorlichtingsaanbod zijn vanaf 2016 in te zien op www.kis.nl.

6

Preventie-activiteiten van (migranten)organisaties

Vanuit diverse (migranten)organisaties zijn er initiatieven genomen om huwelijksdwang bespreekbaar te maken en te voorkomen. Voor een overzicht bekijk het [rapport Flying Team against Violence: Twee stappen vooruit, een terug](#). We noemen hier enkele van de nog actuele projecten:

KEN UW RECHTEN

de voorlichtingscampagne Rechtspositie en Achterlating voor Turkse en Marokkaanse migrantengroepen door de Landelijke Werkgroep Mudawannah. Via o.a. lokale voorlichtingsbijeenkomsten en brochures krijgen Turkse- en Marokkaanse-Nederlanders informatie over hun rechten en mogelijkheden. Info via: www.steunremigranten.nl en www.stichtingkezban.nl.

VAN HUIS UIT

In dit project hebben Stichting MOOI en Odyssee, 25 vrijwillige 'gemeenschapsbemiddelaars' opgeleid uit verschillende culturele gemeenschappen. Zij bieden voorlichting, bemiddeling en grijpen vroegtijdig in bij conflicten in én tussen families. Doel is preventie van (escalatie van) eengerelateerd geweld en huwelijksdwang. Meer info: www.stichtingmooi.nl.

FEMMES FOR FREEDOM

Deze organisatie zet zich in tegen huwelijksdwang, kindhuwelijken en huwelijkse gevangenschap. Femmes for Freedom oefent invloed uit op juridisch, maatschappelijk, cultureel en politiek vlak. Zij biedt diverse vormen van hulp waaronder een juridisch loket met informatie, adviezen en praktische en financiële steun bij rechtszaken, ambassades en religieuze gezagsdragers. Ook zijn er lotgenotengroepen. Meer info: www.femmesforfreedom.com.

7

Signaleren, melden en opvang (potentiële) slachtoffers

Om huwelijksdwang goed aan te pakken is het van belang dat professionals vroegtijdig signalen opvangen en weten wat zij kunnen doen. Zij kunnen scholing krijgen en advies vragen bij verschillende instellingen. Als de veiligheid van een jongere in gevaar is, zijn er speciale opvangvoorzieningen ingericht.

De instellingen voor signaleren, melden en opvang:

1. Inzet Meldcode

De verplichte Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling geldt ook voor (vermoedens van) eengerelateerd geweld en huwelijksdwang. Een stappenplan leidt beroepskrachten door het proces vanaf het moment van signaleren tot aan het moment van beslissen over het al dan niet doen van een melding. De stappen bij (vermoedens) van huwelijksdwang en eengerelateerd geweld krijgen echter een eigen inkleuring vanwege het specifieke karakter van dit type geweld. Zo vervalt het gesprek met de ouders bij eengerelateerd geweld, omdat dit gevaar kan opleveren voor de jongere. Zie [de Meldcode bij \(vermoedens van\) eengerelateerd geweld \(en huwelijksdwang\)](#).

2. Veilig Thuis

Bij vermoedens van huwelijksdwang kunnen professionals Veilig Thuis raadplegen. Dit is het advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling, gevestigd in 26 regio's. Ook slachtoffers, daders en omstanders kunnen terecht bij Veilig Thuis voor deskundige hulp en advies. Zie voor meer info: www.veiligeveiligthuis.nl.

3. Het Landelijk Knooppunt huwelijksdwang en achterlating

Medewerkers van Veilig Thuis en Veiligheidshuizen evenals andere hulpverleners kunnen bij ingewikkelde casuïstiek het Landelijk Knooppunt Huwelijksdwang en Achterlating raadplegen. Dit landelijk kennis- en expertisecentrum verzamelt, actualiseert en stelt kennis rondom huwelijksdwang beschikbaar aan professionals. Het behandelt complexe casuïstiek die meer kennis en tijd vragen. Ook is dit het aanspreekpunt voor het ministerie van Buitenlandse zaken voor slachtoffers die in het buitenland zijn.

Meer info: www.huwelijksdwangenachterlating.nl.

4. Het Landelijk Expertise Centrum Eer Gerelateerd Geweld (LEC EGG)

Het primaire doel van het LEC EGG is voorlichting bieden aan politieambtenaren en andere relevante professionals over eengerelateerd geweld. Huwelijksdwang kan een vorm van eengerelateerd geweld zijn. Het LEC EGG kan een analyse maken van en adviseren over een casus.

Het richt zich hierbij vooral op complexe eengerelateerde geweldszaken op regio-overstijgend en nationaal niveau. Meer info: www.leceengerelateerdgeweld.nl/lec-egg.

5. Opvang Eva en Zahir:

EVA en Zahir zijn landelijke expertise- en behandelcentra. Ze bieden opvang, bescherming begeleiding én (trauma) behandeling aan meiden en jonge vrouwen in de leeftijd van 14-23 jaar na (dreigend) eengerelateerd geweld en huwelijksdwang. Het zijn speciaal ingerichte opvangvoorzieningen op een geheime en extra beveiligde plek. Gezamenlijk bieden EVA en Zahir gespecialiseerde zorg aan slachtoffers uit het hele land. EVA en Zahir hebben ook een landelijke advies- en consultfunctie. Meer informatie over EVA: ww.kompaanendebocht.nl Meer informatie over Zahir: www.fier.nl/voor-professionals/zahir

Jongeren die te maken hebben met huwelijksdwang kunnen anoniem terecht voor hulp en advies op www.chatmetfier.nl

8

Een casus

Een casus die de aanpak bij dreigende huwelijksdwang illustreert:

Een jonge vrouw neemt contact op met Veilig Thuis met de mededeling dat ze naar een vriendin is gevlucht. Ze durft niet meer terug naar huis en kan niet bij haar vriendin blijven. De jonge vrouw is weggelopen van huis nadat ze door een aantal familieleden is mishandeld omdat ze weigert te trouwen met de kandidaat die haar familie heeft uitgekozen. Ze heeft op internet gezocht naar hulp en via de website Trouwen tegen je wil het telefoonnummer van Veilig Thuis gevonden. Ze belde direct.

De medewerker van Veilig Thuis neemt contact op met de vrouwenopvang en regelt crisisopvang voor de jonge vrouw. De familie wil graag dat de vrouw terugkeert naar huis. Omdat de jonge vrouw dat zelf ook wil, schakelt Veilig Thuis de politie in om gezamenlijk in gesprek te gaan met de jonge vrouw en haar familieleden (mediation). De meest belangrijke en invloedrijke betrokkenen worden hiervoor uitgenodigd. Dit zijn degenen die in de familie de besluiten nemen. Er worden strikte afspraken gemaakt over de voorwaarden waaronder de vrouw terugkeert naar huis. Denk aan in bewaringstelling van haar paspoort, niet uitreizen zonder Veilig Thuis en politie te informeren, dagelijkse meldplicht bij de politie, telefonische bereikbaarheid, vrijheid van bewegen (zodat de vrouw naar buiten mag gaan) en een dagbesteding hebben.

De vrouw en haar familieleden ondertekenen allen de opgestelde overeenkomst met daarin de gemaakte afspraken.

9

Recente studies en websites

Recente studies naar huwelijksdwang:

Iris Haenen, Force & Marriage. **The Criminalisation of Forced Marriage in Dutch, English and International Criminal Law.** Tilburg University, 2014

E. Smits van Waesberghe, I. Sportel, L. Drost, E. van Eijk, E. Diepenbrock, **Zo zijn we niet getrouwd.** Een onderzoek naar omvang en aard van huwelijksdwang, achterlating en huwelijkse gevangenschap, Verwey-Jonker Instituut, 2014 http://www.verwey-jonker.nl/doc/vitaliteit/7414_Zo%20zijn%20we%20niet%20getrouwd_Samenvatting.pdf

Leen Sterckx, Jaco Dagevos, Willem Huijnk & Jantine van Lisdonk, **Huwelijksmigratie in Nederland: Achtergronden en leefsituatie van huwelijksmigranten.** Sociaal en Cultureel Planbureau, 2014 http://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2014/Huwelijksmigratie_in_Nederland

Overige websites:

www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/huwelijksdwang/huwelijksdwang-voorkomen

www.huiselijkgeweld.nl/dossiers/campagne_huwelijksdwang

www.fier.nl/hulpnodig/huwelijksdwang

www.expertisecentrum Samenleving.nl/themas/huwelijksdwang

Colofon

Financier: ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Auteurs: Hilde Bakker
          : Drs. Sahar Noor

Ontwerp: [Design Effects](#)

Uitgave: Kennisplatform Integratie & Samenleving /Movisie
          : Catharijnesingel 47
          : 3511 GC Utrecht
          : T (030) 789 20 00

De publicatie kan gedownload worden via de website van het Kennisplatform Integratie & Samenleving: <http://www.kis.nl>.

© Movisie, Utrecht 2015.

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij Movisie.
Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

The copyright of this publication rests with Movisie. Partial reproduction of the text is allowed, on condition that the source is mentioned.

kennis en aanpak van
sociale vraagstukken

KENNISPLATFORM INTEGRATIE & SAMENLEVING

Kennisplatform Integratie & Samenleving doet onderzoek, adviseert en biedt praktische tips en instrumenten over vraagstukken rond integratie, migratie en diversiteit. Daarnaast staat het platform open voor vragen, signalen en meningen en formuleert daar naar beste vermogen een antwoord op. Deze kennisuitwisseling is bedoeld om een fundamentele bijdrage te leveren aan een pluriforme en stabiele samenleving.

In 2015 voerde het kennisplatform een project uit om gemeenten en sociale wijkteams te ondersteunen en adviseren bij preventie, signalering en aanpak van schadelijke traditionele praktijken, waaronder huwelijksdwang. Deze factsheet is een van de resultaten van het project. Blijf op de hoogte van alle projecten, vragen en antwoorden en andere kennisuitwisseling via www.kis.nl, de [nieuwsbrief](#), [Twitter](#) en [LinkedIn](#).

Kennisplatform Integratie & Samenleving is een programma van het Verwey-Jonker Instituut en Movisie

T 030 230 32 60   E info@kis.nl   I www.kis.nl

